

Asia: VN/24846/2023

Valtion tutkimus- ja kehittämisrahoituksen käytön monivuotinen suunnitelma

Yleiset kysymykset

Onko suunnitelmassa ja sen linjauksissa tunnistettu olennaiset asiat?

Suunnitelma painottaa kokonaisuutena yritystoiminnan sekä tutkimuslaitosten ja ammattikorkeakoulujen TKI-toiminnan tukea ja kasvua ja innovaationäkökulmaa. Vaikka sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaissa todetaan hyvinvointialueiden vastaavan alueellaan tehtävänsä koulutus, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnasta (32§), suunnitelman sisältö nykyisessä muodossaan ei vielä riittävästi tue hyvinvointialueiden mahdollisuuksia ja edellytyksiä toteuttaa tätä tehtävää. Yritystoiminnan lisäksi suunnitelman sisällöllisiä linjauksia on kohdennettu suurimmilta osin perinteisiin tutkimus-, koulutus- ja kehittämisinstituutioihin ja hyvinvointialueiden osalta suunnitelman sisällöllinen huomio kiinnittyy pääasiassa yliopistollista sairaalaa ylläpitäville hyvinvointialueille. Suunnitelma ei vielä riittävän laaja-alaisesti ja yhdenvertaisesti tue hyvinvointialueiden aktiivista toimijuutta tutkimus- ja kehittämistoiminnassa. Pidemällä aikavälillä seurauksena voi tapahtua eriytymistä joidenkin hyvinvointialueiden jäädessä tutkimus- ja kehittämistoiminnan sivustaseuraajiksi ja case-tyyppisiksi tutkimuksen ja kehittämisen kohteiksi. Hyvinvointialueiden TKI-toiminnan tuki ja kasvu jäävät suunnitelmassa vajaan kokonaisuudessaan. Lisäksi suunnitelma on vahvasti painottunut tutkimus- ja innovaationäkökulmiin kehittämisen näkökulman jäädessä paitsioon. Kehittämistä on hyvinvointialueilla vaikea tehdä ilman siihen kohdennettua ulkopuolista rahoitusta joten kehittämiseen liittyvät instrumentit on erittäin tärkeää jatkossa turvata.

Miten suunnitelma vaikuttaa sektorinne ja/tai organisaationne toimintaan?

Hyvinvointialueemme tunnistaa tutkimuksen, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan merkityksen ja sitoutunut osaltaan edistämään TKI-toimintaa ja siihen liittyvää yhteistyötä. Suunnitelma ei kuitenkaan tuota suoria mahdollisuuksia edistää ja vahvistaa tarvelähtöistä ja monialaisella otteella toteutettavaa sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastuspalveluiden TKI-toimintaa eikä se huomioi hyvinvointialueiden toistaiseksi kapeaa resurssiperustaista liikkumavaraa TKI-toiminnassa. Hyvinvointialueista pääasiallinen huomio kiinnittyy yliopistollista sairaalaa ylläpitäviin hyvinvointialueisiin painottaen niiden aktiivista vetovastuuta. Tämä voi tuottaa hyvinvointialueiden välistä eriarvoistumiskehitystä, ja voi heikentää tasavertaisen kumppanuusyhteistyön kehittymistä YTA-alueiden sisällä. Suunnitelman sisältö tukee ja vahvistaa jo entuudestaan vahvoja TKI-hyvinvointialueita ja riskinä on pienempien hyvinvointialueiden jääminen huomiotta.

Hyvinvointialueet painivat talousongelmien kanssa, mikä on selkeä uhka TKI-toiminnan kehittämismahdollisuuksille nyt ja tulevaisuudessa. TKI-rahoitus tulisi kuitenkin pystyä varmistamaan, joten esitämme TKI- rahoituksen erottamista yleiskatteellisesta HVA-rahoituksesta. Mikäli ko. rahoitus on osa hyvinvointialueiden yleiskatteellista rahoitusta, mahdollisuudet TKI-toimintaan muodostuvat käytännössä olemattomiksi (paine kohdentaa rahaa perustoimintaan on suuri).

Huomiot suunnitelman linjauksiin

Yhteistyö on Suomen T&K-toiminnan vahvuus

Suunnitelman linjaus lisätä monialaista ja poikkitieteellistä organisaatioiden välistä yhteistyötä on oleellinen huomio. Haasteena suunnitelmassa on, että hyvinvointialueista ensisijaisiksi yhteistyötahoiksi tunnistetaan yliopistollista sairaalaa ylläpitävät hyvinvointialueet. Konkreettisesti tämä näkyy mm. linjauksessa, jossa Business Finlandin rahoitusta halutaan lisätä hyvinvointialueiden yliopistosairaaloiden ja tutkimus- ja koulutuslaitosten väliseen yhteistyöhön T&K-toiminnassa. Asetelma tuottaa riskin ko. linjauksen yhteydessä tavoitteeksi asetetun avoimen keskustelukulttuurin saavuttamiselle sekä poikki- ja monitieteisyyden toteutumiseksi TKI-toiminnan painottuessa yliopistosairaaloiden intresseihin. Tämä yhteistyöhön liittyvä linjaus ei tue eikä juurikaan noteeraa laajemmin hyvinvointialueita tutkimus- ja kehittämisorganisaatioina ja yhteistyökumppaneina. Seurauksena voivat olla kapeutuneet TKI-rakenteet ja sisällöt. Esimerkiksi sosiaalityöhön ja -palveluihin kiinnittyvän TKI-toiminnan kehittämistarve on yleisesti tunnistettu, siellä nähdään uusia mahdollisuuksia ja se tulisikin paremmin huomioida osana tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan edistämistä. Laaja-alainen poikkitieteellinen yhteistyö on vielä kehittymisvaiheessa, ja olisikin hyvä pohtia sitä, millaisia parempia kannustimia tähän olisi löydettävissä. Yhteistyön näkökulmasta tärkeää on myös huomioida laajemmat alueelliset ja kansalliset kehittämiskokonaisuudet, mikä tarkoittaa hyvinvointialueiden aktiivista kytkeytymistä mukaan esimerkiksi maakunnalliseen alueiden kehittämisen strategiaan.

Yritysten kunnianhimoisen T&K-toiminnan lisääntyminen vauhdittaa talouskasvua

- **Yritysten T&K-investoinnit kasvuun**
- **Uusia yrityksiä T&K-toimintaan**

Linjaus sinänsä selkeä ja tarkoituksenmukainen. Yhteinen keskustelu hyvinvointialueiden roolista yritysten T&K-toiminnan kumppaneina ja mahdollistajina on vielä hakemassa muotoaan, joten suunnitelmassa olisi hyvä tuottaa näkökulmia tähänkin liittyen.

T&K-osaaminen lisääntyy ja T&K-osaajien määrä kasvaa julkisella ja yksityisellä sektorilla tuottavuuskasvun tueksi

- **Uutta tietoa tuottava T&K-toiminta**
- **Tutkijanurat vahvistuvat julkisella ja yksityisellä sektorilla**

Tässäkin linjauksessa olisi hyvä huomioida hyvinvointialueet tutkimus- ja kehittämistoimijoina, ei pelkästään yliopistosairaalat. Näin voidaan paremmin edistää linjauksen perusteluissa mainittua T&K-toiminnan monipuolisuutta sekä laaja-alaista osaamisperustaa. Myös hyvinvointialueiden itsenäisemmän ja aktiivisemmän roolin edistäminen T&K-toiminnassa tukee hyvinvointialueiden T&K-toiminnan tarveperustaisuutta ja vaikuttavuutta. Näin ollen olisi tärkeää huomioida ja tunnustaa hyvinvointialueet aktiivisina toimijoina/hakijoina myös tutkimusrahoituksessa (tutkimuslaitoksen status) sekä osana kilpailtua T&K-rahoituskenttää. Mikäli tohtoripilotin kaltaisia tutkijakoulutuspanostuksia jatkossakin tehdään, on vaikuttavuuden näkökulmasta tärkeää, että sisältöjä suunnitellaan monitoimijaisessa yhteistyössä.

Korkeatasoiset tutkimus- ja teknologiainfrastruktuurit lisäävät Suomen houkuttelevuutta

- **Strategisia vahvuusaloja tukevat infrastruktuurit**
- **Suurteholaskennan kapasiteetin päivittäminen**

Linjauksena todetaan T&K-rahoitusta kohdennettavan tutkimus- ja teknologiainfrastruktuurien tason säilyttämiseksi vahvuusaloilla. Onko kuitenkin mahdollista antaa tilaa myös emergensseille infrastruktuureille määriteltyjen vahvuusalojen lisäksi?

Kansainvälinen yhteistyö ja kansainvälisen T&K-rahoituksen hyödyntäminen lisääntyvät

- **EU:n T&K-yhteistyö**
- **Muu kansainvälinen T&K-yhteistyö**

Kansainvälisissä verkostoissa toimiminen ja yhteistyön rakentaminen on tärkeää ja sitä tulisi tehdä monitoimijaisesti erilaisin rakentein, YTA-alueittain tms. Hyvinvointialueiden näkökulmasta tulisi kansallisen tason vastinrahoitus asemoida selkeästi. Tulisi myös huomioida rahoitusinstrumenteissa mahdollisesti tapahtuva kehitys, joka saattaa tarkoittaa esim. koheesiorahaston roolin pienentymistä. Tämän kehityksen valossa edellytetään vaikuttamisen keinoja EU-tasoisien ohjelmien sisältöihin.

T&K-toiminnan strategiset valinnat rakentavat Suomen tulevaisuuden menestystä

-

Huomiot muihin suunnitelman osioihin:

Mahdolliset huomiot suunnitelman seurantaan (luku 4)

-

Mahdolliset huomiot TKI-toimintaympäristön kehittämiseen (luku 5)

-

Leinonen Jaana
Lapin hyvinvointialue